

УДК 342.9

ОБНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ АДМІНІСТРАТИВНОГО ОСКАРЖЕННЯ В УКРАЇНІ

Наталія Прокопчук, Наталія Янюк***

**Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: natalia.prokopchuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID:0009-0002-0625-1567*

***Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: nataliya.yanyuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID:0000-0001-6427-2599*

Окреслено, що адміністративне оскарження можна розглядати в різних площинах: як самостійний спосіб оперативного захисту особи в публічно-правових відносинах, як спосіб контролю громадян за законністю діяльності органів публічної адміністрації, як факультативну стадію в адміністративному провадженні. Доведено, що адміністративне оскарження є способом захисту громадян у відносинах з органами публічної адміністрації, альтернативним судовому.

Розглянуто, що упродовж останніх років відбулося значне оновлення інституту адміністративного оскарження в Україні, а надто після ухвалення Закону України «Про адміністративну процедуру» (2022 р.). У Законі врахований досвід країн-членів ЄС і закріплені основні принципи. Серед важливих змін названо: форми подання скарги; подання скарги особисто або через представника; участь у розгляді скарги; створення комісій з розгляду скарг в органах влади, зокрема органах місцевого самоврядування.

Зроблено висновок про те, що залишається актуальним питання приведення інших законів до приписів, які встановлені в Законі України «Про адміністративну процедуру».

Ключові слова: адміністративний орган, скарга, публічна адміністрація, орган місцевого самоврядування, процедура.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2024.78.181>

Право на адміністративне оскарження є однією з основних гарантій прав людини і громадянина у відносинах з органами публічної адміністрації. Це право забезпечує можливість оскарження рішень дій чи бездіяльності, які порушують права та законні інтереси і фізичної особи, і юридичної. Оскільки право подання скарги є складовою права на звернення до органів публічної влади, то воно закріплене у ст. 40 Конституції України [1]. Відтак це право не може бути скасоване чи обмежене за жодних умов, зокрема і в умовах воєнного або надзвичайного станів, що підтверджує ч. 2 ст. 64, а також враховано у ст. 157 Конституції України.

На цьому праві наголошено і в Законі України «Про звернення громадян» (1996 р.) [2], як одному з перших законів, дія якого була спрямована на розвиток конституційних положень щодо прав і свобод людини і громадянина. Зокрема, в ч. 1 ст. 3 Закону було визначено, що скарга є різновидом звернення громадян. Закон [2] встановив засади адміністративного оскарження, але не став тим актом, який врегулював процедуру звернення зі скаргою до органів публічної адміністрації. Деякі аспекти подання скарги щодо контролюючих органів окреслює

податкове законодавство, а питання оскарження постанов у справі про адміністративні правопорушення – гл. 24 Кодексу України про адміністративні правопорушення [3]. Це свідчить про фрагментарність правового регулювання адміністративного оскарження, що не забезпечує належного захисту прав, свобод і законних інтересів особи. Залишилася низка питань, які потребують уточнення, зокрема: статус особи, яка подає скаргу, і суб'єкта розгляду скарги; уточнення строків розгляду: види рішень за результатами розгляду.

Обов'язок держави – бути гарантом прав та свобод людини і громадянина, створити всі необхідні умови для належної реалізації прав і свобод, а також визначити механізм їх захисту. *Це питання неодноразово ставало предметом наукового дослідження, свідченням чого є праці відомих адміністративістів, зокрема: В. Б. Авер'янова, О. Ф. Андрійко, Ю. П. Битяка, Ю. С. Педька, Г. Й. Ткач та багатьох інших. Питання адміністративного оскарження, як форми позасудового захисту особи у відносинах з органами публічної адміністрації, знайшло відображення у працях: М. В. Лошицького, Д. В. Лученка, Л. Є. Кисіль, В. П. Тимошука, А. М. Школика та ін. Вагоме значення для розвитку інституту оскарження мають висновки і пропозиції докторської дисертації Д. В. Лученка за назвою «Інститут оскарження в адміністративному праві», в якій провів паралель між адміністративним і судовим оскарженням (оскарження в адміністративний суд) (Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого).*

Низка питань щодо скарги була врегульована лише з прийняттям у лютому 2022 р. Закону України «Про адміністративну процедуру» [4], окремий розділ якого присвячений процедурі адміністративного оскарження. Довготривалий процес прийняття цього Закону (майже двадцять років) дозволив врахувати позитивний досвід країн-членів Європейського Союзу в цій сфері і пристосувати його до потреб України.

Метою статті є дослідження інституту адміністративного оскарження як позасудового способу захисту та визначення новел, які з'явилися після прийняття Закону України «Про адміністративну процедуру».

Незважаючи на давнину виникнення ідеї прав і свобод людини, справжній зміст вона знаходить лише у суспільстві, яке сформоване на основі демократичних принципів, ціннісними орієнтирами якого є свобода, справедливість, рівність особи перед законом. Саме в конституціях демократичних держав першочергове значення має закріплення основних прав людини і громадянина. А. Т. Комзюк слушно наголошує на тому, що права людини – це «рівні для всіх можливості реалізації своїх потреб, необхідних для нормального існування і розвитку індивіда в конкретно-історичних умовах, об'єктивно визначених досягнутим рівнем розвитку людства і закріплених як міжнародні стандарти» [5, с. 96]. Це означає, що у праві вироблені певні однакові підходи щодо фундаментальних прав і свобод людини і громадянина та їх гарантій, які знаходять відображення у конституціях демократичних держав. Закріплення у ст. 3 Конституції України 1996 р. положення про те, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканість і безпека визнаються в державі найвищою соціальною цінністю», а «права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави», вимагають подальшого розвитку і надійного правового забезпечення. Держава має подбати про механізм захисту особи, й першочергово це стосується адміністративно-правового захисту від неправомірної діяльності органів публічної адміністрації, оскільки саме з ними найчастіше безпосередньо контактує особа. При цьому поняття «особа» стосується і фізичних, і юридичних осіб.

Досліджуючи питання оскарження в адміністративному праві, Д. В. Лученко виокремив два види – адміністративне і судове оскарження. Автор наголошує, що «оскарження є багатоаспектною правовою категорією, яка охоплює низку елементів механізму оскарження: а) суб'єктивно-правовий, тобто оскарження як право людини; б) функціональний, тобто основні завдання, які виконує судове і позасудове оскарження, а саме: захист прав і законних інтересів (основна функція), забезпечення верховенства права і демократії (похідна функція); в) нормативний, тобто сукупність норм права, які регламентують процедури оскарження; г) діяльнісний, тобто характеристика оскарження як адміністративно-правового відношення та адміністративної й судової процедури» [6, с. 13]. Проте сьогодні маємо всі підстави вести мову про адміністративне і судове оскарження, як про два окремі інститути, що мають різну правову основу, власну систему принципів, окремий суб'єктний склад і порядок розгляду. Проте ці інститути об'єднує спільна мета – захист фізичної і юридичної особи в публічно правових відносинах. Інститут судового оскарження є складовою адміністративно-процесуального права – як «системи процесуально-правових норм, які спрямовані на забезпечення розгляду і вирішення публічно-правових спорів адміністративними судами». Водночас адміністративне оскарження є складовою адміністративно-процедурного права – «як комплексу норм, які врегульовують процедури (адміністративні процедури) діяльності адміністративних органів (насамперед – органів публічної адміністрації) по вирішенню індивідуально-конкретних справ і прийняття адміністративних актів» [7, с. 47].

Загалом адміністративне оскарження можна розглядати в трьох основних площинах: по-перше, як спосіб контролю громадян за законністю діяльності органів публічної адміністрації, по-друге, як факультативну стадію адміністративного провадження у конкретній справі, по-третє, як самостійний спосіб оперативного захисту особи у відносинах з органами публічної влади і відновлення порушених ними прав і законних інтересів. Тривалий час адміністративне оскарження переважно розглядали як факультативну стадію, коли особа оскаржувала проміжні дії, бездіяльність чи рішення при розгляді справи про адміністративне правопорушення чи податкового рішення. У період відновлення незалежності України після прийняття Конституції України 28 червня 1996 р., коли у ст. 40 Основного Закону була закріплена конституційна норма щодо звернення громадян, зокрема й до органів публічної адміністрації, право на адміністративне оскарження зайняло чільне місце серед конституційних прав і одночасно було визнано важливою гарантією забезпечення інших прав, реалізація яких відбувається за участі цих органів.

У розвиток конституційного положення у жовтні 1996 р. був прийнятий Закон України «Про звернення громадян», в якому було названо три види звернень громадян – пропозицію (зауваження), заяву (клопотання) і скаргу. Законодавець визначив широке розуміння поняття скарги як «звернення з вимогою про поновлення прав і законних інтересів громадян, порушених діями (бездіяльністю), рішеннями державних органів, органів місцевого самоврядування, установ, організацій, об'єднань громадян, підприємств, посадових осіб». Відповідно до ст. 4 Закону визначено предмет оскарження, який становлять рішення, дії чи бездіяльність.

Цілком слушним є визнання адміністративного оскарження «важливим і необхідним механізмом позасудового захисту прав та законних інтересів між громадянами у публічно-правових відносинах з відповідними органами публічної адміністрації» [8, с. 87]. Запровадження судового захисту шляхом звернення до адміністративних судів не применшило роль адміністративного оскарження. Проте чинний Закон України «Про звернення громадян» визначив лише загальні засади

реалізації конституційного права на звернення громадян, але не врегулював процедурні питання щодо їх розгляду.

Одночасно з прийняттям у 2005 р. Кодексу адміністративного судочинства України [9] розпочалася розробка Кодексу загальних адміністративних процедур, який мав би стати процедурною основою для розгляду адміністративних справ в органах публічної адміністрації, а також адміністративного оскарження. Цей акт мав визначити правовий статус учасників адміністративного оскарження, врегулювати положення щодо подання і розгляду скарги, прийняття і виконання рішень за результатами її розгляду. Прийняття акта затягнулось майже на два десятки років, але це дозволило врахувати позитивну практику країн-членів ЄС у врегулюванні процедурних питань. За цей час акт змінив назву «кодекс» і в лютому 2022 р. був прийнятий Закон України «Про адміністративну процедуру».

Закон визначив правові засади і принципи адміністративної процедури, які мають значення і при адміністративному оскарженні. У літературі підкреслено, що принципи є «важливим елементом побудови повноцінної та ефективної системи регулювання», вони «дозволяють правильно застосовувати законодавство на практиці, і особливо – заповнювати прогалини» [10, с. 16]. Принципи створюють основу для об'єктивних закономірностей у певній сфері, утворюючи при цьому «правовий каркас» процедури. Вони допомагають узгоджувати правові норми, що регулюють функціонування інституту адміністративного оскарження. Їх систематизація у законодавчому акті є об'єктивною необхідністю і у ст. 4 Закону України «Про адміністративну процедуру» закріплені наступні принципи: 1) верховенство права, у тому числі законності та юридичної визначеності; 2) рівність перед законом; 3) обґрунтованість; 4) безсторонність (неупередженість) адміністративного органу; 5) добросовісність і розсудливість; 6) пропорційність; 7) відкритість; 8) своєчасність і розумний строк; 9) ефективність; 10) презумпція правомірності дій та вимог особи; 11) офіційність; 12) гарантування права особи на участь в адміністративному провадженні; 13) гарантування ефективних засобів правового захисту.

Закон України «Про адміністративну процедуру» удосконалив процедуру адміністративного оскарження. У п. 8 ч. 1 ст. 2 цього Закону визначено поняття особи як учасника адміністративної процедури, зокрема й процедури оскарження. До цих осіб належить: «фізична особа (громадянин України, іноземець чи особа без громадянства, яка перебуває в Україні на законних підставах), зокрема фізична особа-підприємець, громадське об'єднання, що не має статусу юридичної особи, юридична особа, створена згідно із законом, законодавством іноземної держави або на підставі міжнародних договорів України». Згідно зі ст. 78 закону право на адміністративне оскарження має та особа, яка вважає, що: по-перше, прийнятим адміністративним актом чи його виконанням вже порушено або може бути порушено її право, свобода чи законний інтерес; по-друге, процедурне рішення або дія, бездіяльність адміністративного органу негативно впливає на її права, свободи чи законні інтереси.

Особа має право брати участь у розгляді адміністративної скарги і особисто, і через своїх представників, що впливає з ч. 1 ст. 28 Закону «Про адміністративну процедуру». Це право може бути обмежене у встановлених законом випадках, про що зроблено застереження у ч. 1 ст. 31 закону. Особа має право бути заслуханою адміністративним органом, надавши власні докази по скарзі, обґрунтовуючи негативний вплив відповідного рішення, дії чи бездіяльності адміністративного органу на її права, свободи чи законні інтереси; має право заявляти відводи посадовій особі адміністративного органу (ст. 23).

Законом України «Про адміністративну процедуру» було врегульовано питання строків подання скарги й у ст. 80 визначено два види строків – загальні і спеціальні, які можуть встановлюватися окремими законами у певних сферах. Загальні строки визначені у ст. 80: «скарга на адміністративний акт може бути подана протягом 30 календарних днів з дня доведення його до відома особи, яка була учасником адміністративного провадження щодо прийняття зазначеного акта», «скарга на бездіяльність адміністративного органу може бути подана в будь-який час після спливу строку прийняття адміністративного акта», «скарга на процедурну дію або процедурне рішення може бути подана протягом 30 календарних днів з дня, коли особі, яка була учасником адміністративного провадження, стало відомо про вчинення процедурної дії або прийняття процедурного рішення». В особи є право поновити строки, які були пропущені з поважних причин. У цьому разі скарга подається протягом 10 робочих днів з дня отримання повідомлення про його поновлення.

Згідно з ч. 1 ст. 81 закону скарга може подаватися у письмовій (електронній або паперовій) формі. Щодо усної форми, то законодавець робить деякі застереження, зокрема, що така форма має встановлюватися законом, і фіксуватися «в матеріалах справи шляхом переведення її посадовою особою адміністративного органу в письмову форму в момент подання» (ч. 3 ст. 81). Інші закони можуть містити більш категоричні приписи, які не допускають альтернативності у виборі форми подання скарги. Варто зауважити, що згідно з ч. 4 ст. 83 закону для зупинення дії оскаржуваного акта особа разом зі скаргою має подати таке клопотання.

На відміну від чинного Закону України «Про звернення громадян», у ст. 34 Закону України «Про адміністративну процедуру» чіткіше окреслено строк розгляду скарги, який не має перевищувати 30 календарних днів. У виняткових ситуаціях цей строк може бути одноразово продовжений за рішенням адміністративного органу, але не більше ніж на 15 календарних днів, про що мають повідомлятися учасники провадження.

За загальним правилом скарга подається до вищого органу. В органів місцевого самоврядування вищий орган відсутній, тому донедавна можливим було лише судове оскарження. У ст. 79 Закону України «Про адміністративну процедуру» визначено окремий порядок адміністративного оскарження: «Суб'єктом розгляду скарги, пов'язаної зі здійсненням органом місцевого самоврядування делегованого йому повноваження органу виконавчої влади, є центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику щодо делегованого повноваження». Заразом, згідно з ч. 3 ст. 79 Закону «суб'єкт розгляду скарги може утворити комісію з розгляду скарг». До складу такої комісії входять посадові особи адміністративного органу, а також можуть включатися представники інститутів громадянського суспільства, але їх кількість не має перевищувати 1/3 загального складу. Рішення комісії з розгляду скарг «оформлюється висновком, який має рекомендаційний характер, але є обов'язковим для розгляду керівником (іншою уповноваженою особою) відповідного адміністративного органу». «Не пізніше як на п'ятий робочий день з дня отримання рішення комісії приймається остаточне рішення по скарзі». Водночас існує припис, що «невраховання висновку комісії з розгляду скарг обґрунтовується та додається разом з висновком до остаточного рішення».

Положення про комісії викликало певні дискусії серед науковців, зокрема, що «створення комісії є правом, а не обов'язком адміністративного органу, рішення носять рекомендаційний характер, а склад цих комісій формується не на фаховій основі» [11, с. 228–229]. Але варто врахувати, що такі комісії дозволяють створити

додатковий спосіб захисту. Слушним є твердження, що створення комісій слугуватиме «для вирішення проблеми «безієрархічності», а також для забезпечення неупередженості розгляду скарг» [12, с. 439].

У ст. 85 Закону України «Про адміністративну процедуру» визначено види рішень за результати розгляду справи. Важливо, що суб'єкт розгляду скарги в межах своїх повноважень може не лише скасувати, а й прийняти правомірний акт чи вчинити правомірну дію, чого не може зробити жоден адміністративний суд. До того ж в особи завжди залишається право на звернення до суду згідно зі ст. 55 Конституції України.

У Рекомендації R (2004) 6 Комітету Міністрів Ради наголошено, що використання позасудового оскарження дасть можливість значно зменшити навантаження на суди [13]. Досвід Польщі і Німеччини вже довів ефективність адміністративного оскарження, яке передує зверненню до адміністративних судів. Видається обґрунтованим твердження про те, що завдяки використанню адміністративного оскарження як «фільтру звернення до суду» кількість адміністративних справ буде вирішена самими органами публічної адміністрації. Відтак «судовий захист буде ефективнішим, якщо кількість справ в адміністративних судах зменшиться і судді зможуть зосередитися на вирішенні тих складних справ чи тих, які не були вирішені під час розгляду скарги органом публічної влади [14, с. 86]. Отож, як зазначає Л. Є. Кисіль, «адміністративне оскарження є додатковою гарантією оперативного захисту прав і законних інтересів приватних осіб», а «до прямих переваг над судовим можна віднести оперативність, меншу формалізованість та економічність» [15, с. 175].

Висновок. Віднедавна інститут адміністративного оскарження в Україні зазнав суттєвих змін і це відбулося завдяки прийняттю довгоочікуваного Закону України «Про адміністративну процедуру», який відповідає правовим традиціям демократичних держав. За вітчизняним законодавством в особи залишається право вибору щодо адміністративного чи судового способу захисту прав, свобод і законних інтересів у відносинах з публічною адміністрацією. Вагоме значення для інституту адміністративного оскарження має формування комісій для розгляду скарг, зокрема в органах місцевого самоврядування, що розширило механізм захисту прав, свобод і законних інтересів. Проте залишається відкритим питання щодо формування таких комісій.

Не менш актуальним є питання щодо погодження інших законів з приписами Закону України «Про адміністративну процедуру», зокрема щодо усунення дублювання з положеннями чинного Закону України «Про звернення громадян», а це також вимагає пришвидшити прийняття нової його редакції (проект знаходиться на доопрацюванні).

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1998 р. URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 31.03 2024 р.).
2. Про звернення громадян : Закон України від 2 жовтня 1996 р. URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 31.03 2024 р.).
3. Про адміністративні правопорушення : Кодекс України від 07.12.1984 р. (зі змінами). URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення 31.03 2024).
4. Про адміністративну процедуру : Закон України від 17.02.2022 р. URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (дата звернення 31.03 2024 р.).
5. Комзюк А. Т. Деякі проблеми реалізації прав людини і громадянина в державно-службових відносинах (на прикладі органів внутрішніх справ). *Актуальні проблеми сучасної науки в дослідженнях молодих вчених*. Сімферополь, 2005. Спец. вип. Ч. 1. С. 95–98.

6. Лученко Д. В. Інститут оскарження в адміністративному праві : автореф. дис.... д-ра юрид. наук 12.00.07. Харків, 2017. 40 с.
7. Янюк Н. Адміністративно-процесуальне право: нові концептуальні підходи. *Журнал Східноєвропейського права*. 2017. № 44. С. 43–49. URL: // https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2017/10/yanyuk_44.pdf.
8. Бабенко І. В., Гайда А. Д. Адміністративне оскарження як спосіб захисту прав громадян України. *Права людини – пріоритет сучасної держави* : збірник матеріалів Всеукраїнської наук.-практ. конф-ції (м. Одеса, 10 грудня 2021 р.) / відп. ред. С. В. Ківалов. Одеса : Видавничий дім «Гельветика». 2021. С. 86–89
9. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 (в редакції від 3 жовтня 2017 р.). URL: // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (дата звернення 31.03.2024 р.).
10. Куйбіда Р., Тимошук В. Розвиток адміністративної юстиції в країнах колишнього Радянського Союзу. Київ : Книга для бізнесу, 2010. 144 с.
11. Лученко Д. В. Про новий проект Адміністративно-процедурного кодексу України в аспекті проблем адміністративного оскарження. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. 2013. № 1 (12). С. 223–231.
12. Про адміністративну процедуру : науково-практичний коментар до Закону України / авт. колект. : Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін. ; за заг. ред. Тимошука В. П. Київ. 2023. 545 с.
13. Рекомендація R 6 Комітету Міністрів Ради Європи щодо вдосконалення національних засобів правового захисту. 2004. URL: // [www.Scourt.gov.ua/clients/vsu.nsf\(documents\)744](http://www.Scourt.gov.ua/clients/vsu.nsf(documents)744).
14. Янюк Н. Право на звернення до адміністративного суду: досвід Польщі та Німеччини для України. *Вісник Львівського університету. Серія юридична*. 2020. Вип. 71. С. 80–88.
15. Кисіль Л. Є. Нагальні завдання удосконалення адміністративного оскарження. *Часопис Київського університету права*. 2011. № 4. С. 174–180.

References

1. *Konstytutsiia Ukrainy vid 28.06.1998 r.* Retrieved from // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia 31.03 2024 r.).
2. *Pro zvernennia hromadian : Zakon Ukrainy vid 2 zhovtnia 1996 r.* Retrieved from // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia 31.03 2024 r.).
3. *Pro administratyvni pravoporushennia : Kodeks Ukrainy vid 07.12.1984 r. (zi zminamy).* Retrieved from // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (data zvernennia 31.03 2024).
4. *Pro administratyvnu protseduru : Zakon Ukrainy vid 17.02.2022 r.* Retrieved from // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#Text> (data zvernennia 31.03 2024 r.).
5. Komziuk, A. T. (2005). Deiaiki problemy realizatsii prav liudyny i hromadianyna v derzhavno-sluzhbovykh vidnosynakh (na prykladi orhaniv vnutrishnikh sprav). *Aktualni problemy suchasnoi nauky v doslidzhenniakh molodykh vchenykh*. Simferopol, Spets. Vyp., Ch. 1, 95–98.
6. Luchenko, D. V. (2017). *Instytut oskarzhennia v administratyvnomu pravi* : avtoref. dys.... d-ra yuryd. nauk 12.00.07. Kharkiv.
7. Yaniuk, N. (2017). Administratyvno-protseualne pravo: novi kontseptualni pidkhody. *Zhurnal Skhidnoievropeiskoho prava*, № 44, 43–49. Retrieved from // https://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2017/10/yanyuk_44.pdf.
8. Babenko, I. V., Haida, A. D. (2021). Administratyvne oskarzhennia yak sposib zakhystu prav hromadian Ukrainy. *Prava liudyny – priorytet suchasnoi derzhavy : zbirnyk materialiv Vseukrainskoi nauk.-prakt. konf-tsii (m. Odesa, 10 hrudnia 2021 r.)* / vidp. red. S. V. Kivalov. Odesa : Vydavnychiy dim «Helvetyka», 86–89.

9. *Kodeks administratyvne sudochynstvo Ukrainy vid 6 lypnia 2005 (v redaktsii vid 3 zhovtnia 2017 r.)*. Retrieved from // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text> (data zvernennia 31.03 2024 r.).
10. Kuibida, R., Tymoshchuk, V. (2010). *Rozvytok administratyvnoi yustytssii v krainakh kolyshnoho Radianskoho Soiuzu*. Kyiv : Knyha dlia biznesu.
11. Luchenko, D.V. (2013). Pro novyi proekt Administratyvno-protsedurnoho kodeksu Ukrainy v aspekti problem administratyvnoho oskarzhennia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*, № 1 (12), 223–231.
12. *Pro administratyvnu protseduru : naukovo-praktychnyi komentar do Zakonu Ukrainy / avt. kolekt. : O. F. Andriiko, V. M. Bevzenko ta in. ; za zah. red. V. P. Tymoshchuka*. Kyiv, 2023.
13. *Rekomendatsiia R 6 Komitetu Ministriv Rady Yevropy shchodo vdoskonalennia natsionalnykh zasobiv pravovoho zakhystu*. 2004. Retrieved from // [www. Scourt.gov.ua/clients/vsu.-nsf\(documents\)744](http://www.Scourt.gov.ua/clients/vsu.-nsf(documents)744).
14. Yaniuk, N. (2020). Pravo na zvernennia do administratyvnoho sudu: dosvid Polshchi ta Nimechchyny dlia Ukrainy. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia yurydychna*, Vyp. 71, 80–88.
15. Kysil, L. Ie. (2011). Nahalni zavdannia udoskonalennia administratyvnoho oskarzhennia. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*, № 4, 174–180.

THE UPDATED INSTITUTION OF ADMINISTRATIVE APPEAL IN UKRAINE

*Natalia Prokopchuk**, *Nataliia Yaniuk***

* *Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: natalia.prokopchuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID:0009-0002-0625-1567*

** *Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: nataliya.yanyuk@lnu.edu.ua
ORCID.ID:0000-0001-6427-2599*

Administrative appeal is one of alternative ways to the court proceeding of administrative cases in relations with public administration. Administrative appeal is examined to be considered in three main areas: firstly, as an independent way of prompt protection of a person in their relations with public administration bodies and restoration of violated rights and freedoms of natural persons, rights and legitimate interests of legal entities; secondly, as a way for citizens to control the lawfulness of the public administration bodies' activities; and thirdly, as an optional stage of administrative procedure when resolving a specific administrative case.

Administrative appeal is determined to be one of core human and civil rights' guarantees in relations with public administration bodies, and this right provides an opportunity to appeal against a decision, action or inaction of public administration violating rights and legitimate interests both natural persons and legal entities. Administrative appeal is regulated by a number of administrative law provisions and can be considered as a separate institution of modern administrative law.

Administrative appeal's institution in Ukraine has a complicated history. For a long time, administrative appeal's issue was regulated fragmentary. Most attention to appeal was paid in tax legislation and in Code of Ukraine on administrative offences. Nevertheless, over recent years, this institution has undergone a significant upgrade. Significant changes to administrative

appeal occurred with adoption of Law of Ukraine "On Administrative Procedure" (2022). Positive experience of member states of the EU was taken into account in this Law in the settlement of the mentioned issue. The Law sets forth basic principles that should guide an administrative body during the consideration of complaint: the supremacy of law, including lawfulness and legal certainty; equality before the law; reasonableness; impartiality (fairness) of the administrative body (unlawful interest is not allowed in case's resolution); good faith and prudence; proportionality; openness; timeliness and reasonable term; efficiency (in other words, proper case resolution); presumption of person's legitimacy on actions and claims; formality; guarantee of right of the individual to participate in the administrative proceeding; guarantee of efficient legal remedies (individual always retains the right to further judicial protection).

The main changes include: possibility to file a complaint orally or in writing (in paper or electronic) form; to file in person or through a representative; to take part in complaint's consideration; to file objections of officials that hear the case; establishment of a complaints commission in local self-government body. Administrative appeal is an efficient and cost-effective way to resolve an administrative case and eliminate barriers on implementation of rights, freedoms and legitimate rights of natural persons and legal entities. The Law of Ukraine "On Administrative Procedure" has introduced new mechanisms aimed at ensuring the administrative appeal procedure.

It is concluded that, for today the issue of harmonization the rules on administrative appeal and bringing them in line with the rules established by the Law of Ukraine "On Administrative Procedure" remains relevant.

Keywords: administrative body, complaint, public administration, local self-government body, procedure.

*Стаття: надійшла до редакції 29.03.2024
прийнята до друку 30.04.2024*